

УДК 72.012:373.3

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ ІНТЕР'ЄРУ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ КОМПЕНСУЮЧОГО ТИПУ

САФРОНОВА Олена, ГУРОВА Дар'я
Київський національний університет технологій і дизайну, Україна

Розглядається сутність та особливості дизайну інтер'єру дошкільних навчальних закладів компенсуючого типу. Визначені основні чинники впливу на функціональне зонування закладів дошкільної освіти компенсуючого типу та узагальнені вимоги до їх дизайну.

Ключові слова: *заклади компенсуючого типу, дошкільний навчальний заклад, соціальна адаптація, діти з обмеженими можливостями, дизайн.*

ВСТУП

Одним із пріоритетних напрямів політики нашої держави є створення ефективного комфортного освітнього середовища. В Україні функціонує 15,3 тис. дошкільних навчальних закладів різних типів та форм власності. Для 110 тис. дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, працюють 2,5 тис. закладів дошкільної освіти компенсуючого типу, де разом із здобуттям дошкільної освіти, діти отримують корекційно-відновлювальну та реабілітаційну допомогу.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Головною метою дошкільних навчальних закладів компенсуючого типу, згідно затверджених законодавчих актів [1] – зміцнення здоров'я, розвиток і формування особистості, забезпечення соціально-психологічної реабілітації та адаптації дитини шляхом спеціально організованого навчально-виховного процесу у комплексі з корекційно-розвивальною та лікувально-оздоровчою роботою. Інтер'єрний простір такого закладу має свою специфіку, пов'язану з природою вад здоров'я дитини. Тому визначення основних чинників впливу і підходів до формування такого інтер'єру є актуальним завданням.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Дошкільній освіті дітей з різними фізичними і психічними вадами в розвинених країнах світу приділяється велика увага. У США заклади такої освіти підтримують функції профілактики, діагностики, клінічного обслуговування, соціальної реабілітації дитини. Весь реабілітаційний сервіс організований в кооперації з державними та приватними установами. В США і країнах Західної Європи багато інтегрованих дитячих садків, де разом зі здоровими виховуються діти з інвалідністю, в тому числі і з розумовою відсталістю (в Україні також формується нова

типологія інклюзивних дошкільних закладів освіти, де передбачається перебування не більше 3-х дітей з фізичними або психічними вадами на групу з 15-ти осіб). В європейських державах створені спеціальні школи для дітей з легким та сильним ступенем порушення інтелекту. Великого поширення, зокрема, в Швеції, Німеччині, Бельгії та США, набули групові будинки (гуртожитки) для проживання невеликими групами розумово відсталих дітей і дорослих. Середовище таких закладів відповідає принципам безбар'єрного простору і облаштоване спеціальним обладнанням, має сучасний дизайн.

В Україні актуальна проблема навчання дітей з обмеженими можливостями обговорюється недостатньо, хоча деякі навчальні заклади діють з випередженням, передбачаючи централізовані реформи, які вже не за горами.

У своїй роботі вітчизняні дошкільні навчальні заклади компенсуючого типу керуються Законами України, наказами та рекомендаціями Міністерства освіти і науки України і Міністерства охорони здоров'я України, власним статутом [1] і можуть включати спеціальні групи для дітей з порушенням слуху (глухих, зі зниженим слухом); з порушенням зору (сліпих, зі зниженим зором); з порушенням мови; з порушенням опорно-рухового апарату; з розумовою відсталістю; із затримкою психічного розвитку.

Функціональне призначення спеціальних дошкільних установ, специфіка виховання дітей з різними дефектами розвитку, специфічний режим занять, відпочинку і проведення лікувально-профілактичних заходів визначають особливі вимоги до складу приміщень і їх взаємозв'язку. У всіх дошкільних установах для дітей з порушенням фізичного і розумового розвитку групі осередки повинні бути ізольовані один від одного; приміщення групового осередку повинні мати внутрішній зручний зв'язок між собою, з медичними, адміністративно-господарськими та загальними для всіх дітей приміщеннями. Медичні приміщення, кімнати для сну і занять дітей слід ізолювати від кухні і пральні, щоб уникнути негативного впливу шуму, високих температур і вологості повітря. Приймальню для батьків (вестибюль) слід розміщувати на першому поверсі поблизу кабінету завідувачі і медичних приміщень.

Функціональне зонування приміщень визначається з врахуванням багатьох чинників (конструктивних, економічних, ергономічних, соціокультурних, тощо), які впливають на матеріально-технічні та візуальні параметри кожної зони. Зонування дає змогу впорядкувати усі внутрішні процеси групи. Залежно від виконуваних функцій та навантажень виділяють активну (фізичні ігри), пасивну (інтелектуально-творчі, види ігор) та допоміжну (не пов'язану з ігровими процесами) зони, які можливі у групі.

Активна зона середовища для дітей – це просторово виділена частина групи, де безпосередньо відбуваються ігрові процеси, що стимулюють фізичну діяльність дітей. Потреба в русі – одна з основних

потреб дитини. Тому важливим завданням під час організації предметно-ігрового середовища є формування осередку рухової активності, яке вимагає грамотного підходу. Фізичні ігри покликані сприяти розвитку тіла дитини і забезпечувати тренування швидкості і спритності рухів та реакції, розвиток координації і рівноваги, поліпшення функції дихання, укріплення вестибулярного апарату тощо. В проектуванні компенсуючих закладів дошкільної освіти для дітей із обмеженими фізичними та розумовими можливостями треба враховувати ігрові цілі, за якими буде використовуватись активна зона. Наприклад, для дітей на колісних кріслах проектування ігрового середовища спрямоване на використання лише силових навантажень на руки.

Пасивна зона в загальному випадку включає інтелектуальні та образотворчі ігри. Інтелектуальний характер ігор забезпечує розвиток розумових здібностей дітей, підвищує їх розумовий потенціал та психологічний рівень; розвиває концентрацію уваги, пам'яті і рухливості нервових процесів; сприяє формуванню розрізнення предметів за формою і кольором, активізації тактильного сприйняття тощо. Призначення пасивної ігрової зони: включення процесів мислення, конструювання, малювання та ліплення. Творчий характер організації середовища розвиває образотворчі, музичні та інші творчі здібності дітей. Для дітей з обмеженими фізичними та розумовими можливостями організація пасивних зон спрямована в першу чергу на розвиток дрібної моторики та релаксацію.

Важливу роль для організації групи відіграють також допоміжні зони, що не несуть ігрових функцій, проте покликані забезпечувати комфорт в активній та пасивній зонах і структурну організацію групи.

Методика навчання осіб з обмеженими можливостями здоров'я передбачає використання соціально-активних та рефлексивних методів навчання, технологій соціокультурної реабілітації, створення комфортного психологічного клімату в колективі. Звідси необхідною складовою простору є спеціалізована модернізована матеріально-технічна база для дітей з різними порушеннями (спеціальні посібники, обладнання). Забезпечення психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями, створення адаптованого корекційно-розвиваючого середовища – необхідна умова реабілітації і розумового розвитку [2]. Узагальнюючи проведені дослідження, можна зробити наступні висновки щодо неодмінних вимог до дизайну приміщень закладів дошкільної освіти компенсуючого типу: *ергономічність* – приміщення дитячого садка повинні бути зручні як для дітей, так і працюючого з ними персоналу, особливу роль тут відіграє грамотне і коректне функціональне зонування приміщення; *практичність* – інтер'єр дитячого садка повинен бути стійкий до пошкоджень і забруднень, які часто трапляються там, де є діти; *безпека* – меблі і обладнання, наявні в дитячому саду, повинні виключати можливість травмування дитини; *екологічність* – деталі інтер'єру для малюків повинні виготовлятися з

гіпоалергенних і безпечних для здоров'я матеріалів; *естетичність* – інтер'єр дитячого садка повинен бути життєрадісним і веселим, з застосуванням світлих і чистих тонів, що викликають у дитини виключно позитивні емоції і сприяють правильному розвитку психіки. Особливу увагу в дошкільному навчальному закладі компенсуючого типу необхідно приділити естетичному оформленню приміщень, оскільки середовище відіграє велику роль у формуванні особистісних якостей людини. Дитина перебуває в дитячому садку весь день і навколишнє оточення повинно сприяти пробудженню позитивних емоцій і вихованню гарного смаку.

ВИСНОВКИ

Розвиваюче середовище закладу дошкільної освіти компенсуючого типу – це система умов, що забезпечує можливість здійснення дитячої діяльності і передбачає ряд базових компонентів, необхідних для повноцінного фізичного, естетичного, пізнавального та соціального становлення особистості дитини. При формуванні дизайну інтер'єру дитячого освітнього дошкільного закладу такого типу, необхідно керуватись інтересами, потребами і можливостями кожної дитини, забезпечуючи гармонійну взаємодію дитини з навколишнім світом.

ЛІТЕРАТУРА

1. МОН УКРАЇНИ. МОЗ УКРАЇНИ. Наказ Про затвердження Порядку комплектування дошкільних навчальних закладів (груп) компенсуючого типу 27.03.2006 N 240/165.
2. Пасічник О. І. Соціалізація дитини з особливими освітніми потребами. Психологічний супровід / О. Пасічник, Ю. Воронішина; упоряд. Т. Черванна. – Київ : Шкільний світ, 2017. – 144 с.
3. Тарабасова Л. Г. Соціалізація дітей з особливими потребами. Теоретико-методологічне дослідження / Л. Г. Тарабасова // Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. – 2015. – Вип. 9. – С. 132–139.

SAFRONOVA O., GUROVA D.

FEATURES OF THE INTERIOR DESIGN OF PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTION OF COMPENSATIVE TYPE

In the article the essence and features of interior design of preschool educational institutions of compensating type are considered. Effective factors of interior design influence on the development of children with special needs are determined, and the socio-pedagogical conditions of social adaptation of children with special needs to the educational space are described.

Key words: *institutions of compensating type, pre-school educational institution, social adaptation, children with disabilities, design.*